

Leven voor twee

Colofon

ISBN: 978 94 6365 863 8

Eerste druk Uitgeverij Nieuwe Druk, 2017

Tweede herziene druk Uitgeverij Elikser, 2026

© 2026, Gèrina van der Gugten

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Leven voor twee

Gèrina van der Gugten

“Ik denk dat filosofie interessanter wordt als je haar in de vorm van een biografisch verhaal vertelt en persoonlijke ervaring interessanter wordt als je er filosofisch over nadenkt.”

Sarah Bakewell in *De Existentialisten* (2016)

Bastiaan

's Nachts wanneer ik niet kan slapen luister ik naar de stem in mijn hoofd. Er is iemand die tegen mij praat, een geestverwant die ik alles toevertrouw, een zelfbedachte vriend. Ik vertel hem in gedachten wat me bezighoudt, waarom ik wakker lig, welke vragen ik heb. De antwoorden sijpelen mijn hoofd binnen. Soms maken de antwoorden me rustig, nu bezorgen ze me verwarring.

Al uren lig ik te woelen in mijn bed. Mijn vader wil dat ik naar de tuinbouwschool ga, zodat ik hem kan helpen op het land en later het bedrijf over kan nemen. Ik ben de enige die ervoor in aanmerking komt. Mijn twee oudere broers Johan en Maarten hebben allang andere keuzes gemaakt. Aan Saskia wordt niet eens gedacht en Remco vindt werken op het land verschrikkelijk.

Mijn moeder verkoopt iedere morgen, in de schuur naast ons huis, de groenten en bloemen die mijn vader verbouwt. Niet op zondag natuurlijk, dat is een rustdag. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, zo staat het in de bijbel. Mijn moeder denkt zelfs dat ze niet mag breien op de dag des Heeren. 'Een zondagse steek houdt geen week,' zegt ze daar serieus over. Dat lijkt mij klinkklare onzin.

In het halfduister lig ik naar het plafond te staren.

'Je vader rekent op je,' zegt de stem in mijn hoofd.

'Ik weet het,' mompel ik.

Werken op mijn vaders land vind ik leuk, zijn bedrijf overnemen is een ander verhaal. Dat betekent ook in Oegstgeest blijven wonen. De vraag is of ik dat wil. Het is vast beter om naar de tuinbouwschool te gaan, denk ik, terwijl ik me voor de zoveelste keer omdraai. Ik zie het teleurgestelde gezicht van mijn vader al voor me, als ik hem zou zeggen dat ik naar de hbs wil. Roelof mijn allerbeste vriend

gaat naar het gymnasium, dat is voor mij te hoog gegrepen, denk ik.

Ik hoor Remco, die in het bed tegenover mij ligt, zachtjes ademen. BastiaanenRemco! Zo worden we meestal geroepen. Onze namen klinken als één naam. Ik hou van hem, hij is anders dan ik. Hij leeft intens, is roekeloos en dol op dieren, hij komt altijd met allerlei beesten thuis: spinnen, rupsen, onlangs een kikker. Die noemt hij dan ‘mijn beestje’.

Daarin verschillen we ook, met beesten heb ik niet zoveel. Uiterlijk lijken we wel een beetje op elkaar, allebei blond en blauwe ogen. Iedereen zegt altijd dat we op dezelfde manier lachen. Onze stemmen zijn juist heel verschillend. Ik praat zachtjes, Remco hoor je altijd overal bovenuit.

Hij heeft geen idee waarover ik lig te piekeren. Waarschijnlijk zal hij het niet eens begrijpen. Hij is meestal stellig in zijn keuzes. Mijn vader waagt het niet om het aan hem te vragen, Remco zou botweg weigeren. Ik wou dat ik dat durfde. Dit weekend moet ik een beslissing nemen over mijn schoolkeuze. Ik draai me nog een keer om en merk dat ik slaperig word.

Ik zit in de klas. Meester Schouten staat voor het bord, hij geeft ons de opdracht: schrijf een opstel over wat je later wil worden.

‘Bedenk ook waarom, en fantaseer er rustig op los,’ zegt hij erachteraan.

Ik denk aan mijn besluit.

Vanmorgen stond mijn vader op het punt van vertrek om naar het land te gaan. Ik zat aan de eettafel. Terwijl hij zijn

laarzen aantrok, zei ik tegen hem dat ik had besloten naar de tuinbouwschool te gaan. Breed lachend kwam hij omhoog, opluchting in zijn ogen.

‘Fijn, jongen,’ zei hij en ik zag zijn hand aarzelen alsof hij me wilde strelen. Zijn hand zweefde even doelloos in de lucht, om daarna met een onhandige beweging in zijn eigen haar te belanden. Tedere aanrakingen zijn moeilijk voor hem. Hij kuchte, draaide zich om en liep de deur uit. Ik keek hem na en vroeg me af of ik de juiste beslissing had genomen.

Ik stond op, duwde de stoel waar ik op zat veel te hard naar achteren. Hij kletterde op het keukenzeil. Mijn moeder kwam net binnen en vroeg geschrokken wat er aan de hand was.

‘Niks,’ zei ik.

‘Echt niet?’ vroeg ze dwingend.

‘Nee,’ zei ik kortaf, zette de stoel rechtop en liep naar boven om mijn schooltas te halen.

Mijn moeder is helemaal in haar element wanneer ze zich zorgen kan maken om een ander, dan bloeit ze helemaal op. Soms denk ik dat ze zou verdorren als ze zich niet ongerust kan maken.

‘Doorwerken, Bastiaan.’

Ik schrik van de stem van de meester. Vlug buig ik mij over mijn taalschrift en schrijf dat ik waarschijnlijk mijn vader ga opvolgen.

In de pauze zitten Roelof en ik op het muurtje, aan de rand van het schoolplein.

‘Ik ga naar de tuinbouwschool,’ zeg ik.

‘Waarom niet naar het gymnasium?’ vraagt hij.

Ik haal mijn schouders op en zeg: ‘Ik wil mijn vader niet teleurstellen.’

‘En mij wel?’ zegt hij lachend. Hij duwt me speels van het muurtje.

Ik klim er weer op en duw hem eraf.

‘Wat heb jij geschreven bij de taalles?’ vraag ik aan hem.

Hij klimt weer naast me.

‘Ik wil medicijnen studeren, net als mijn vader.’

Ook Roelof wil in de voetsporen van zijn vader treden. Het bevestigt min of meer dat mijn keuze goed is. We bungelen rustig met onze benen en staren stil voor ons uit. Onze toekomst nog een groot vraagteken. De bel gaat en we lopen de school weer in.

Remco komt met blozende wangen binnen stuiteren. Samen met mijn moeder zit ik aan de keukentafel de schoenen te poetsen.

‘Dit is mijn nieuwe beestje,’ zegt hij blij.

Hij laat een grote roodbruine glibberige regenworm zien. Remco pakt een lege jampot uit het aanrechtkastje, doet de worm erin en zegt: ‘Hij heet Tuco.’ Dan rent hij weer naar buiten met de mededeling dat hij eten gaat zoeken voor Tuco. Mijn moeder kijkt me aan en schudt glimlachend haar hoofd.

‘Die Remco, altijd in de weer met zijn beestjes. Je vader is blij dat jij meer om groenten en bloemen geeft, jongen, en dat je naar de tuinbouwschool gaat.’

Moeizaam slik ik iets weg in mijn keel, het maakt een gek klokkend geluid. Mijn moeder kijkt me met vragende blik aan. Ik doe mijn best om te glimlachen. Ze denkt dat ze me kent, ze heeft geen idee dat ik het alleen voor hem doe. Wat zou ik graag net als Maarten op kamers gaan in Baarn. Hij studeert aan de Jelburg, een soort sociale academie. Of psychologie studeren in Amsterdam, zoals Johan. Dat lijkt me

een veel avontuurlijker leven, weg uit Oegstgeest. Keihard poets ik de zondagse schoenen van mijn vader op.

Een week later komt Remco met een halfdode kraai de kamer binnenstappen waar mijn moeder, Saskia en ik thee zitten te drinken.

‘Hij heet Pimpernel,’ zegt hij trots. ‘Mooie naam, hè?’ Hij scharrelt een kartonnen doos op uit de kelder en zet de kraai er voorzichtig in.

Saskia vraagt of dat smerige beest niet in de schuur moet staan. Zij vindt tegenwoordig alles vies.

‘Veel te koud. Ma, hij mag toch wel in de bijkeuken?’ smeekt Remco.

‘Vooruit dan maar,’ antwoordt ze.

Remco pakt een stuk brood uit de broodtrommel en gaat met de doos naar de bijkeuken. Ik loop met hem mee. Glimlachend kijk ik naar hem, terwijl hij met veel geduld de kraai kleine stukjes brood probeert te geven. Dat lukt niet. Remco houdt zijn hoofd schuin en kijkt met een oog dicht naar boven. Hij denkt ergens ernstig over na, zie ik.

‘Kraaien eten ook wormen volgens mij. Moet ik Tuco nu aan Pimpernel geven?’ vraagt hij zacht.

Ik probeer uit te leggen dat het bij dieren zo is geregeld, dat het ene beest het andere moet opeten om te overleven.

‘Dat heet natuur,’ zeg ik.

Remco vindt het maar stom. Hij loopt de schuur in en komt terug met een blaadje sla. Ook daar moet de kraai niets van hebben.

‘Succes hè, ik ga naar binnen.’

Een dag later komt hij naar me toe en zegt dat hij Tuco aan Pimpernel heeft gegeven.

‘Ik begrijp de natuur nu, Bastiaan,’ zegt hij met een serieus gezicht.

~~~~

Ik zit in de huiskamer te leren voor een proefwerk aardrijkskunde als ik Remco hoor roepen vanuit de bijkeuken.

‘Bas, kom eens.’

En na twee seconden: ‘Kom gauw!’

Ik sta op en loop naar hem toe. Hij zit naast de doos waar zijn kraai in huist en aait het beestje zachtjes over zijn lijfje.

‘Pimpernel is dood, denk ik,’ zegt hij bedrukt.

Ik kijk in de doos.

‘Ja, dat is zo.’

Voorzichtig pakt hij hem op en loopt met de dode kraai huilend de tuin in. Ik ga achter hem aan.

‘Is dit ook natuur, Bastiaan?’ vraagt hij sniffend.

‘Beesten, planten, bomen en mensen gaan een keer dood, Remco.’

Terwijl hij de kraai voortdurend streelt, vraagt hij: ‘Waar blijft de liefde dan die je voelt voor een dier?’

‘Die hou je gewoon, die blijft altijd bij je. Je weet dat Pimpernel heeft geleefd, je hebt goed voor hem gezorgd, dat heeft hij natuurlijk gemerkt. Pimpernel is vast en zeker gestorven met die herinnering.’

‘Hebben beesten dan ook herinneringen?’

Ik haal mijn schouders op en kijk Remco aan.

‘Geen idee, Wemco,’ zeg ik, plagend met zijn koosnaampje.

Remco kan de r niet zeggen, zijn naam klinkt als Wemco wanneer hij dat zelf zegt.

Hij begint te glimlachen en zegt: ‘Of het nou zo is of niet,

ik denk gewoon dat Pimpernel met een mooie herinnering is gestorven.’ Hij gaat een schep halen en samen begraven we de kraai achter in de tuin.

‘Dag Pimpernel, rust zacht,’ fluistert Remco, ‘je was een lieve kraai.’

Dagenlang is Remco treurig over Pimpernel, totdat hij op zondagmiddag thuiskomt met een gitzwart hondje.

‘Gevonden!’ roept hij vrolijk. Ik zie de gezichten van mijn ouders verstrakken, ze kijken elkaar hoofdschuddend aan. In dit soort zaken weten ze feilloos van elkaar dat ze hier een lijn trekken.

Mijn moeder zegt: ‘Breng dat vieze beest maar gauw naar buiten, Remco.’ Ze trekt er een gezicht bij alsof Remco daar met een druipende en verrotte krop sla in zijn handen staat.

‘Maar hij heet Blackie en het is mijn beestje,’ sputtert Remco.

‘Als hij vlooiën heeft, Remco, zijn dat dan ook jouw beestjes?’ vraag ik plagend.

‘Hij is vast van iemand uit de buurt,’ zegt pa, ‘vandaag of morgen wordt hij wel opgehaald.’

‘En als dat niet zo is, mag ik hem dan alsjeblieft houden?’

Mijn vader aarzelt, hij gunt het hem, maar een hond is ook een extra mond om te voeden, zie ik hem bijna denken.

‘Vooruit dan maar,’ zegt hij, in de vaste overtuiging dat de eigenaar van Blackie zich snel komt melden.

Na twee weken is dat nog niet gebeurd en Remco zeurt net zo lang, totdat mijn ouders overstag gaan.

Zoals Remco om dieren geeft, zo geef ik om het milieu. Onlangs was er een item op het journaal. De dieren, planten en mensen worden bedreigd door het toenemende verkeer,

zei de journalist. En eergisteren las ik in de krant dat de aarde bedreigd wordt door de milieuvervuiling. Daarom heb ik een protestbord gemaakt en in onze voortuin gezet. Er staat op: Red de aarde, minder autorijden!

De zomervakantie is bijna ten einde. We zijn net een paar dagen terug van onze vakantie. Met zijn vijven zijn we naar Het Grote Bos in Doorn geweest. Op dat vakantiepark huren we ieder jaar drie weken een huisje van oom Teun. Oom Teun neemt altijd een jaarplaats, hij is er vaak met zijn gezin. Soms een paar weken niet, dan verhuurt hij het aan familie of vrienden. Mijn vader gaat af en toe een paar dagen terug om op het land te werken.

Saskia is na een week weggegaan, die mocht met een vriendin op tienertoer. Dat wil ik later ook, op tienertoer. Rondreizen met de trein en slapen in een jeugdherberg met allemaal andere jongeren. Saskia was hartstikke enthousiast over haar vakantie.

Remco en ik hadden ver van ons huisje een boomhut waar we vaak heen gingen. Daar heb ik mijn eerste sigaret gerookt; ik had twee sigaretten uit pa's pakje gepikt. De eerste vond ik niet zo lekker, de tweede al wel. Remco heb ik ook mee laten roken, anders verklikt hij het misschien.

's Avonds was er vaak kampvuur, waar spookverhalen werden verteld. Remco en ik zaten dicht tegen elkaar aan heerlijk te griezelen. Ook zagen we één keer per week een bioscoopfilm. Bijzonder, want we mogen nooit naar de bioscoop. Zonde van het geld, zegt mijn moeder altijd. Genieten van dingen die duur zijn lijkt ze een soort doodzonde te vinden. Alles moet altijd op een koopje. In Het Grote Bos kostte

de film maar een dubbeltje. Nu heb ik de mooiste film ooit gezien: *Alleen op de wereld*.

Remco was nog dagenlang onder de indruk. Hij probeerde, net zoals Remi in de film, Blackie allerlei trucjes te leren. Hij moest over een stok springen en op zijn achterpootjes lopen, maar veel meer dan zitten op commando deed Blackie niet.

~~~~

De eerste maanden op de tuinbouwschool zitten erop en het bevalt me goed. Ik zit in een klas met, op één meisje na, alleen maar jongens. Bijna iedereen vindt het stom dat zij een jongensopleiding doet.

Ze zit twee rijen achter me en ik vind haar leuk. Prachtige groene ogen heeft ze. Ze heeft kortgeknipt donkerblond haar en ziet er jongensachtig uit. In elke pauze ben ik moed aan het verzamelen om op haar af te stappen. Vandaag doe ik het, heb ik mezelf voorgenomen. Ze staat alleen tegen een muur op het schoolplein. Ik adem diep in, blaas uit, en loop dan naar haar toe.

‘Mag ik naast je komen staan?’ vraag ik.

‘Prima hoor,’ zegt ze, terwijl ze naar beneden kijkt.

‘Ik heet Bastiaan.’ Meer kan ik zo gauw niet verzinnen.

Ze ruikt naar bloemen. Ik sta te verzinnen wat ik nog meer kan zeggen als ze zich naar mij omdraait en vraagt: ‘Vind jij het ook stom dat ik op de tuinbouwschool zit?’

‘Nee, helemaal niet, ik vind het stoer van je.’

‘Ik heet Elly,’ zegt ze.

Dat wist ik natuurlijk al. Zou ze mij ook leuk vinden? Moet ik nu zeggen dat ik haar mooi vind, dat ik veel aan haar denk, van haar droom? Of zal ik vragen of ze het leuk vindt

op school? Ik durf de zinnen die in mijn hoofd rondzoemen als opdringerige muggen niet uit te spreken. Ik kijk naar mijn schoenpunten, dan voorzichtig opzij. Elly kijkt ook op en ik zie haar groene ogen twinkelen. Allebei kijken we weer omhoog. Zo staan we zwijgend naast elkaar tot de bel gaat en we onze plek in de klas weer opzoeken.

Ik weet nu zeker dat ik het bedrijf van mijn vader wil overnemen, door de opleiding krijg ik er steeds meer zin in. Later moet ik er meer land bijkopen. De verkoop in de schuur is niet genoeg om van te leven, daarom gaat mijn vader ook twee keer per week naar de veiling om bloemen in te kopen, die verkoopt hij dan weer aan winkels in de omgeving. In de vakantie is het een feest om mee naar de veiling te mogen. Dat vindt Remco ook leuk. We pikken bossen doorgedraaide bloemen die we dan later in de buurt verkopen. Van onze verdiensten kopen we stroopsoldaatjes, zwart op wit, kauwgum of toverballen. Aan de overkant van de grote weg staat een koffietentje, waar we dan eerst eindeloos staan te dubben wat we voor ons kwartje gaan kopen.

Soms maakt mijn vader ook bruidsboeketten. Vaak help ik hem, op het land of met de bruidsboeketten. Ik hou van de geur van bloemen, van het werken op het land. In dat opzicht lijkt ik op mijn vader. Maar qua gedrevenheid waarmee hij werkt, lijkt Remco weer meer op hem. Vol passie zijn ze allebei. Ik ben meer bedachtzaam en rustig, ik lijk soms saai naast mijn broertje Remco. Maar we vullen elkaar mooi aan, zo kun je dat natuurlijk ook bekijken.

Remco en ik spelen *Monopoly* als Saskia thuiskomt.

‘Hoi jongens, hebben jullie zin in een glas limonade?’

‘Ja!’ roepen we in koor.

‘En pelpinda’s willen we ook,’ zegt Remco.

‘We gaan zo eten, dus geen pinda’s.’

Saskia doet soms of ze onze moeder is.

‘Waar is ma?’ vraagt ze.

‘Even naar de slager,’ zeg ik.

‘Laten we na de limonade buiten gaan spelen,’ stelt Remco voor.

‘Prima.’

Snel drinken we onze limonade op en hollen naar de speeltuin. Daar zijn een paar vriendjes en we besluiten verstopper-tje te doen: Eerst doen we: *Iet wiet waait is eerlijk weg*. Ik ben hem als eerste. Ik sta langzaam hardop tot tien te tellen als ik erg misselijk word. Ook duizelt het me, alsof ik te lang in een draaimolen heb gezeten. Ik ga tegen de lantaarnpaal zitten, waar ik net tegenaan stond te tellen, ik voel me ziek. Met mijn hoofd tussen mijn knieën wacht ik tot het over is. Remco komt vanuit zijn schuilplaats op me aflopen en vraagt: ‘Wat is er, Bas?’

‘Ik ben misselijk.’

‘Kom,’ zegt Remco, ‘we gaan naar huis.’

Hij schreeuwt tegen de andere jongens dat we naar huis gaan. Pim en Sjoerd komen uit hun schuilplaats tevoorschijn en roepen dat we flauw zijn.

‘Helemaal niet flauw, Bastiaan is ziek, dus we gaan weg.’

Thuisgekomen kruip ik in de grote fauteuil, Remco komt bezorgd bij me zitten.

‘Je ziet helemaal wit Bas.’

‘Ik voel me raar in mijn hoofd,’ zeg ik.

‘Zal ik wat water pakken?’

Ma komt de huiskamer in en ziet ons samen in de stoel

zitten. Ze zet onmiddellijk de tas met boodschappen neer en vraagt wat er aan de hand is.

‘Ik voel me duizelig.’

Ze legt haar hand op mijn voorhoofd.

‘Kind, je ziet helemaal bleek. Remco, pak jij de thermometer.’

Mijn moeder kijkt me onderzoekend aan en vraagt: ‘Wat voel je precies en wanneer begon het?’

Ik vertel dat het buiten begon tijdens het verstoppertje spelen, toen ik mijn ogen dicht had.

Remco komt terug met de thermometer, mijn moeder haalt hem uit het metalen buisje, ik stop hem onder mijn oksel.

‘Ik zet even de boodschappen weg,’ zegt ze.

Na ongeveer vijf minuten geef ik haar de thermometer. Ze kijkt erop en zegt dat ik geen koorts heb, ik voel me ook alweer stukken beter.

‘Blijf maar lekker zitten, ik ga eten koken.’

‘Wat eten we?’ vraagt Remco.

‘Andijvie met een balletje gehakt.’

‘Lekker!’ roept Remco terwijl hij opstaat. ‘Ik ga Blackie uitlaten.’

Na een half uur gaan we aan tafel, het eten smaakt goed en de misselijkheid is verdwenen.

~~~

Het is woensdag vandaag, dan staat Remco meestal te wachten tot ik uit school kom. Dit is de enige dag dat we allebei ’s middags vrij hebben van school. Vandaag wil ik liever niet met Remco terugfietsen, maar met Elly.

Gisteren hadden we een kort gesprekje in de pauze. Ze